

Anadolu Panteri Yollarda

Bora GÜNGÖREN

Elektrik ve Elektronik Mühendisi
bora@boragungoren.com

TÜB TAK UEKAE 2004 yılı Mayıs ayında Linux Kullanıcıları Derneği'nden Yılın Penguenleri ödülleri içerisinde bir ödül almıştır. Bu ödülün verilmesinin sebebi, henüz ürün dahi vermemiş olan Ulusal Dağıtım projesinin başlaması ve ilk proje planlarının ortaya konmasıydı. Merak edenler olabilir, ödülü verenler bir kaç ki ilik bir jüri de il, derneğin yüzlerce üyesi yani Türkiye'nin etkin Linux kullanıcılarından oluşmuş, elle tutulan, gözle görülen Linux toplumu idi.

2005 yılı başlarına gelince Ulusal Dağıtım (ULUDA) projesi ilk ürünü verdi. Pardus, adını Anadolu panterinden alan bir Linux dağıtımı. Yazının yanındaki ekran görüntülerine bakabilirsiniz. Görüntüleri aşağı için Kerem Cevahir'e teşekkür ederim. Pardus tabii ki Türkiye'nin ilk Linux dağıtımı değil ama ilk özgün dağıtımı. Bunun ne demek olduğunu birazdan anlatacağım.

Tahmin edildiği üzere hem Pardus'un çıkması hem de bu dağıtımın TÜB TAK UEKAE gibi ülkemizin ulusal güvenliğini emnetildiği bir kurum tarafından hazırlanması basında ilgi çekti. Bilgisayar kullanma oranı düşük olan ülkemiz Linux diye bir şey olduğunu, ücretsiz olduğunu, Microsoft Windows'ın PC'lerde çalışmaması tek işletim sistemi olmadığını öğrendi. Basındaki yorumların bazıları çok doğru saptamalarda bulunurken bazıları da yazarlarının Linux ve özgür yazılım konusundaki eksik bilgileri nedeni ile yanlış bilgilendirici oldu. Öyle ya da böyle 10 yıla yakın bir süredir basında Linux konusunda iknaya çalışılan Linux toplumu Pardus sayesinde inanılmaz bir başarıya ulaştı.

Şu anda gelinen nokta, e-devlet 2005 eylem planı içinde bir kamu kurumunda sadece açık kaynak kodlu yazılımlar

kullanılarak bilgi işlem çalışmalarının yürütülmesi için pilot proje yapılmasına karar verilmesidir. Bu görev de yine TÜB TAK UEKAE'ye verilmiştir.

Sözün özü, bir grup genç Türk insanı, gerçekten özgün bir şeyler yapmaya çalışınca, toplumdaki ve idealist bir kamu kurumundan destek görünce, **bu ülkede bir şeylerin değişmesi için ivme oluşturmaya başlamıştır.** Bu ivmenin olası sonuçlarını da ayrıca tartışacağız.

Dağıtım Nedir?

Linux, her yerde vurgulandığı üzere, özgür yazılımdır. Bunun sonucu olarak Linux'un kaynak kodlarını tamamen yada kısmen alarak dağıtılabileceğiniz ve kendinize özgü bir işletim sistemi üretebilirsiniz. Bu işletim sisteminin Linux'dan yararlandığını parçalarının da açık kaynaklı olması esastır. Microsoft Windows gibi ticari işletim sistemlerinde kodu bırakılmaması, kullanılmaması, görmeniz bile yasaktır. Linux'un bu esnekliği, insanların kendi belli ihtiyaçlarına özel işletim sistemi geliştirmeye gereksinimleri ortaya çıkınca ciddi bir fayda yaratır. Temel olarak Linux olan ve sadece belli mekanizmalarda değişiklik gösteren bu yüzlerce işletim sistemine kısaca **dağıtım** diyoruz.

Da itımlar da birer özgür yazılım olacakları için ba ka birisinin da itımını temel alarak, deneyimli bir ekip ve sadece asgari bir çaba ile çok kısa sürede, örne in bir kaç haftada kendi da itımınızı olu turabilirsiniz. Bugün bir çok üniversitemiz bilgisayar laboratuvarlarında kendi istedikleri biçimde yapılandırılmı bu tür da itımlar kullanmaktadır. Gelecek A. örne inde gördü ümüz gibi, Türkçe ve yerel ayarlar konusunda özellikle düzenlenmi , Türkiye'de yaygın kullanılan donanımların aygıt sürücülerini ile desteklenmi bir da itımın satı ı ve kurumsal teknik deste inden para kazanmak da mümkündür.

Ancak bu da itımların hiçbiri özellikle yeni bir teknoloji getiren, kısaca özgün bir da itım diye niteleyece imiz da itımlar de ildir. **Peki bir Linux da itımı nasıl özgün olur?** Linux da itımlarını birbirinden ayıran ve onları özgün kılan en önemli özelliklerden birisi gelen uygulamaların kurulum ve güncellenme tekni idir. Dünyada en yaygın kullanılan da itımlardan birisi olan Red Hat da itımını bu kadar popüler yapan ey Red Hat Paket Yönetimi yani **rpm** adını verdi imiz tekniktir. Bu tekni i bulmaları Linux'un genel kullanımını ciddi anlamda kolayla tırmı tır. Bir kaç di er popüler teknik de Debian ve Gentoo da itımlarının **apt** ve **emerge** paket yönetimleridir.

TÜB TAK UEKAE ekibi, bir Linux da itımı yapaca ız dedikleri zaman, akıllarına ilk gelen ey, yeni ve daha geli mi özellikleri olan bir paket yönetim sistemi geli tirmektir. Bu sistemin bile enlerine **Çomar**, **Pisi** gibi akılda kalıcı ve Türkçe kısaltmalarla isim verdiler. Bugün CD olarak edinebilece iniz Pardus 1.0 da itımında bu yeni paket yönetim sistemi çalı maktadır. **Bu nedenle Pardus en az Red Hat yada Debian kadar özgün bir da itımdır.** Bu özelli i ile gerçek bir ar-ge projesi niteli ine sahiptir. Zaten bu türde bir çalı ma olmasaydı TÜB TAK içerisinde kendisine yer bulması da mümkün olmazdı.

Henüz bu özgünlük fazla anla ılamamı tır ancak Pardus kullanıcı sayısı arttıkça, bu özgün mekanizmaları kullanan sayısı da artacak; hatta belki de yabancı ülkelerde Pardus'u temel alan da itımlar görülecektir. Red Hat'in uluslararası arenada rekabet ederek 10 yılda geldi i noktaya Pardus'un 1 ayda gelmesini beklemek de anlamsızdır.

Olu an vmenin Sonuçları

Bugün basında Linux konu ulurken, MEB yada bir çok di er kamu kurumunun ihalelerinde i letim sistemi kısmında MS Windows yazılımının, marka kayırma nedeni ile Kamu hale Kanunu'na aykırı oldu u farkedilirken, elbette ki Linux'a yönelik bir talebin de (kısa süreli de olsa) ahlınması kaçınılmazdır.

Bu ahlınmanın ya anaca ı 2005 yılında Linux toplumu do ru adımlar atacak olursa 2006 yılında birden fazla büyük boyutlu kamu kurumunun istemcileri yani yazı ma yapılan en basit bilgisayarları dahil topluca Linux'a (belki de Pardus'un sonraki sürümüne) geçi yapmasını bekleyebiliriz. Bir felaket senaryosu yazıp, Linux'u temsil eden toplumun bir çok yerde ba arısız projeler yapacağını varsaysak bile, bir çok yer Linux'u izlemeye ve arada bir yeniden denemeye ba layacaktır. Yani bu ivme u yada bu ekilde bir dönü üm ba latacaktır.

Ne Yapmalı?

Bu yazıyı buraya kadar okumu sanız ve benim de çorbada tuzum olsun diyorsanız, elbette ki yapılacak bir eyler var.

Belki de bu tür bir ivmenin en yüksek düzeyde ba arılı olması için tüm Linux toplumunun bir çe it ana plan çerçevesinde hareket etmesi gerekir. Ben ki isel olarak bunun pek de olası oldu unu sanmıyorum. Linux'un bu derece hareketli olmasını, bu derece hızlı gelişmesini sa layan toplum yapısı, bu tür ana planların kurgulanmasını ve uygulanmasını engelliyor.

